

Emancipar-se
en temps de la
covid-19

CATALINA MIRALLES BAUZÁ
LAURA NICOLAU ROJO

Catalina Miralles Bauzá

Llicenciada en Psicologia per la Universitat de Barcelona. Màster en Intervenció Socioeducativa amb Menors i Família per la Universitat de les Illes Balears. Màster en Acolliment, Adopció i Postadopció per la Universitat de Barcelona i la Universitat Ramon Llull. Cofundadora de la Fundació Mallorca Integra.

Ha treballat com a docent universitària i a diferents entitats en projectes adreçats a la infància i joventut a l'àmbit de l'acolliment familiar, l'educació, la inserció laboral i l'esport, entre d'altres. Actualment, forma part de l'equip tècnic de la Fundació Mallorca Integra.

Laura Nicolau Rojo

Estudiant del grau d'Educació Social a la Universitat de les Illes Balears.

Ha realitzat les seves pràctiques a la Fundació Mallorca Integra, on ha participat en el Servei d'Orientació i Intermediació Laboral adreçat a joves extutelats.

Resum

El jovent extutelat ha de fer front a un procés d'emancipació que té una data límit i és molt més precipitat i primerenc que el d'altres joves. En circumstàncies normals aquesta transició ja resulta complicada degut a les incerteses, pors i falta de xarxa de suport natural i, en les circumstàncies actuals, marcades per la crisi sanitària, social i econòmica, encara ho és més pels seus efectes sobre el mercat de treball. Per saber com ha afectat la situació viscuda des de febrer de 2020 al col·lectiu de joves extutelats de Mallorca en el procés d'inserció laboral, s'ha fet una anàlisi de la informació recollida a través d'una enquesta (18 respostes) i de les dades del Programa Fly (40 persones ateses), el Servei d'Orientació i Intermediació Laboral que la Fundació Mallorca Integra ofereix a aquests joves. Les dades indiquen que aquesta situació ha afectat greument aquest grup de joves, que va veure les seves possibilitats d'inserció laboral molt limitades entre febrer de 2020 i 2021: s'aconseguien només 6 contractes de curta durada, amb jornades parcials, que permeteren guanyar experiència laboral, però no plantejar-se la possibilitat real d'emancipar-se. En molts casos, la dificultat d'aquesta situació s'ha aprofitat per reprendre o continuar amb formacions reglades, el que, sens dubte, facilitarà les possibilitats d'inserció futures. Entre el març i maig de 2021 es comença a observar una millora en les possibilitats d'aquest grup de joves com indica el fet que en aquests mesos s'hagin aconseguit 5 contractacions.

Paraules clau

Covid-19 / Joventut extutelada / Emancipació, Inserció laboral

Resumen

La juventud extutelada tiene que hacer frente a un proceso de emancipación que tiene una fecha límite y es más precipitado y precoz que el de sus iguales. En circunstancias normales esta transición ya resulta complicada debido a las incertidumbres, miedos y falta de red de apoyo natural y, en las actuales circunstancias, marcadas por la crisis sanitaria, social y económica, todavía lo es más por sus efectos sobre el mercado de trabajo. Para saber cómo ha afectado la situación vivida desde febrero de 2020 a los y las jóvenes extutelados de Mallorca en su proceso de inserción laboral, se ha hecho un análisis de la información recogida a través de una encuesta (18 respuestas) y de los datos del Programa Fly (40 personas atendidas), el Servicio de Orientación e Intermediación Laboral que la Fundació Mallorca Integra ofrece a estos y estas jóvenes. Los datos indican que esta situación ha afectado gravemente a este grupo de jóvenes, que vio sus posibilidades de inserción laboral muy limitadas entre febrero de 2020 y 2021, consiguiendo solo 6 contratos de corta duración y con jornadas parciales, que permitieron ganar experiencia, pero no plantearse la posibilidad real de emanciparse. En muchos casos, la dificultad de esta situación se ha aprovechado para retomar o continuar con formaciones regladas, lo que, sin lugar a dudas, facilitará las posibilidades de inserción futuras. Entre marzo y mayo de 2021 se empieza a observar una mejora en las posibilidades de este grupo de jóvenes, como indica el hecho de que en estos meses se hayan conseguido 5 contrataciones.

Palabras clave

Covid-19 / Juventud extutelada / Emancipación, Inserción laboral

Contextualització

En la nostra societat hi ha adolescents que, per diverses circumstàncies, no arriben a la majoria d'edat dins el seu nucli familiar i que tenen una manca de suports naturals durant el procés de transició cap a la vida adulta. Parlem del jovent que compleix els 18 anys dins el sistema de protecció a la infància i adolescència i, per tant, sota una mesura administrativa de protecció, que en la nostra comunitat ha estat el cas de més de 100 joves l'any, durant els darrers tres anys (Direcció General d'Infància, Joventut i Famílies, 2021).

Malgrat això, no fan sols aquest camí de transició cap a l'adulthood, sinó que compten amb una xarxa de suport creada per equips multidisciplinaris del sector social. Per una part, en els centres de protecció de menors, a partir dels 12 anys, inicien programes de Preparació per a la Vida Independent, que es converteixen en un eix primordial de la intervenció dels educadors i educadores, ja que tenen com a objectiu donar suport als adolescents perquè desenvolupin habilitats per a una vida autònoma, que els ajudin a estar integrats social i laboralment a la comunitat (Direcció Executiva de Protecció al Menor i Atenció a la Família, 2011). Una vegada s'ha sortit del centre de protecció de menors i sempre que aquesta persona compleixi amb el pla d'autonomia, acordat en cada cas particular, aquest suport pot continuar en diferents formats a través d'entitats socials amb projectes de suport a l'emancipació del jovent extutelat o a través d'algun dels suports oferits des de la Xarxa d'Emancipació, posats en marxa l'any 2016 i recollits en l'actual Pla Estratègic d'Autonomia Personal de les persones

joves extutelades de les Illes Balears (Direcció General d'Infància, Joventut i Famílies, 2021; Direcció General de Menors i Famílies, 2016):

- Prestació social de tipus econòmic (renda d'emancipació), que es pot rebre durant un màxim de 36 mesos entre els 18 i 24 anys i que, durant l'any 2020, reberen 330 joves.
- Accés a habitatges per a l'autonomia personal, amb servei d'acompanyament, on es pot estar durant un màxim de 48 mesos fins als 24 anys sempre que hi hagi plaça. Durant el 2020, 142 joves feren ús d'aquest servei.
- Servei d'acompanyament per a joves que no resideixen en un habitatge per a l'autonomia, que compta amb 210 places.
- Participació en accions de formació i inserció laboral específiques per a les seves característiques i necessitats.

Tot i que aquestes accions ofereixen un marge addicional de temps per poder continuar desenvolupant l'autonomia personal de la joventut, no hem d'oblidar que són suports temporals i, per tant, existeix una gran necessitat per part del jovent extutelat de poder entrar en el mercat laboral en un període relativament curt de temps. Tant professionals com joves són conscients de les dificultats que suposa el procés d'emancipació i que un accés estable al món laboral als 18 anys és molt poc probable, ja que està condicionat pel context social i econòmic en què es troben i per les pròpies característiques individuals. És innegable que els reptes propis d'aquesta etapa s'in-

crementen en el cas del jovent extutelat, que han d'afrontar l'emancipació de manera accelerada, forçosa, a curt termini i de manera més arriscada que el seu grup d'iguals (Caro i de la Cruz, 2020), carregant la motxilla emocional que suposa haver viscut una infantesa i/o adolescència marcada per la manca d'estabilitat i per la incertesa del que vindrà (Ballester i Oliver, 2016).

La inserció en el mercat de treball incideix directament sobre la probabilitat d'emancipació de les persones i és un dels factors principals (però no l'únic) de què depèn l'èxit d'aquest procés. Les persones joves històricament s'han endinsat dins un món laboral marcat per les condicions precàries (contractacions temporals, jornades laborals parcials i baixa remuneració) i s'han vist altament afectats per les crisis econòmiques (López, 2020a). Després d'una crisi econòmica s'observa una tendència en augment del marge d'edat entre la finalització dels estudis i la inserció al món laboral i, consegüentment, disminueixen les probabilitats d'emancipació (Tejerina, 2020). Durant la crisi del 2008-2014 el nombre de joves que es trobaven en situació d'atur va augmentar de manera notable i, tot i que en el transcurs dels darrers anys –especialment a partir de 2019– aquesta xifra havia anat disminuint, la situació d'emergència sanitària i econòmica viscuda des de març de 2020 a conseqüència de la covid-19 ha suposat una nova recessió en l'atur juvenil, que ha estat un dels grups més afectats per aquesta crisi (Ministeri de Treball i Economia Social, 2021; Torre, 2000). Així ho demostra, per exemple, el fet que, durant els dos darrers trimestres del 2020 no-

més una de cada tres persones joves d'entre 16 i 29 anys tingués feina –incloent aquelles persones en situació d'ERTO– (López, 2020b) i que la taxa d'ocupació de joves de 16 a 25 anys es reduís d'un 23,22 % durant el primer trimestre de 2020 a un 19,60 % durant el mateix període al 2021 (Institut Nacional d'Estadística, 2021).

En el cas de les Illes Balears, aquesta situació ha suposat una forta caiguda en l'ocupació juvenil degut, principalment, a la seva estreta relació amb el sector turístic, que s'ha vist greument afectat per la pandèmia (Consell de la joventut de les Illes Balears, 2020). Si comparem les dades de contractació i atur de les persones d'entre 16 i 24 anys de la nostra comunitat del febrer de 2020 i el febrer de 2021, observem com s'han reduït les contractacions, que baixen de 5.312 a 2.345, i hi ha hagut un augment del nombre de joves en atur, que puja de les 6.878 persones a les 10.522 (Observatori de Treball de les Illes Balears, 2021 i 2020).

Aquestes xifres posen en relleu l'impacte que la crisi del coronavirus ha tingut en la joventut i, per això, no estranya que quasi 4 de cada 10 joves considerin molt improbable trobar feina durant l'any 2021, el que suposa un empitjorament en les seves expectatives laborals i d'emancipació en una nova situació marcada també per les conseqüències que tot aquest procés ha tingut sobre la salut psicològica i emocional de les persones (Torre, 2020).

A aquest escenari de crisi econòmica i del mercat laboral se li ha d'afegir un altre factor que té una gran incidència sobre les possibilitats d'emancipació: l'accés a un habitatge digne. Ens trobem davant un mercat immobiliari

excloent a causa de la impossibilitat d'accedir a l'habitatge amb els ingressos mitjans de què disposa el jovent, ja que per poder fer front a un lloguer seria necessari un 117,1 % del sou d'un jove (Consell de la joventut de les Illes Balears, 2020). La taxa d'edat d'emancipació a les Illes Balears mostra tendència a endarrerir-se, és a dir, les persones cada vegada s'emancipen a una edat més tardana. Durant els primers mesos de 2020 tan sols un 17,8 % del jovent entre 16-29 anys tenia recursos per poder emancipar-se i, d'aquest percentatge, tan sols un 4,8 % es troben al grup d'edat dels 16 als 24 anys (Consell de la joventut de les Illes Balears, 2020), edat aproximada en què al jovent extutelat li toca emancipar-se.

Durant els darrers mesos s'ha analitzat la situació del jovent arran de les conseqüències econòmiques, socials i laborals de la covid-19 de manera general, però, ateses les característiques particulars del procés d'emancipació del jovent extutelat, creiem que és necessari analitzar la seva situació en particular per poder atendre les noves necessitats que sorgeixen derivades d'aquesta situació. Per aquest motiu, en els propers apartats centrarem la mirada en com han viscut el procés d'inserció en el món laboral i en l'impacte que ha tingut la situació viscuda en el seu pla formatiu.

2. Objectius i metodologia

El present article té l'objectiu d'analitzar com ha influït la situació d'emergència sanitària, econòmica i social en el procés d'emancipació de les persones joves extutelades de Mallorca,

posant l'èmfasi en l'impacte sobre el procés d'inserció laboral i sobre el pla formatiu d'aquest col·lectiu. Durant aquesta anàlisi ens centrarem en aspectes com la percepció dels obstacles per a una inserció laboral efectiva del jovent, les possibilitats d'accés que han tingut a entrevistes i ofertes de feina, l'acompanyament que han rebut durant aquest procés i la detecció de noves necessitats formatives, entre altres.

Per tal d'aconseguir aquest objectiu, s'han dut a terme dues accions. Per una banda, s'ha fet una recerca bibliogràfica per conèixer quina era la situació "pre-covid" (tant del jovent, en general, com de l'extutelat) en aquesta àrea i quina és la situació actual del col·lectiu, en general, respecte al mercat de treball i l'emancipació. Aquesta informació, bolcada principalment en la contextualització, s'ha obtingut de diferents informes i dades estadístiques per organismes oficials, així com d'articles sobre el tema, publicats en els darrers cinc anys, principalment.

Per altra part, s'analitzaran en els propers apartats dades (referents al període que va de febrer de 2020 a maig de 2021) sobre el procés d'emancipació del jovent extutelat de Mallorca obtingudes de dues fonts: les dades corresponents al Programa Fly, el Servei d'Orientació i Intermediació Laboral adreçat a joves extutelats que la Fundació Mallorca Integra ofereix i la informació recollida a través d'una enquesta enviada a joves que reben suport de la Xarxa d'Emancipació de les Illes Balears. Aquesta enquesta, d'elaboració pròpia i anònima, es va distribuir en format digital a les persones ateses al Programa Fly i a les entitats que formen part de la

Xarxa d'Emancipació de les Illes Balears per tal que en fessin difusió entre les persones a les quals proporcionen atenció directa. L'enquesta va estar habilitada durant 10 dies i 18 persones hi participaren.

En aquest punt creiem convenient aclarir que les mesures previstes tant a l'anterior Pla Estratègic d'Autonomia Personal de les persones joves extutelades de les Illes Balears com en l'actual estan adreçades preferentment al jovent extutelat que ha complit la majoria d'edat subjecte a una mesura de protecció, però també hi poden accedir les persones joves que hagin estat subjectes a una mesura de justícia juvenil, si necessiten el suport (Direcció General d'Infància, Joventut i Famílies, 2021; Direcció General de Menors i Famílies, 2016). Per tant, en l'anàlisi de la informació posterior es parlarà de joves que es troben en qualsevol d'aquestes dues situacions, ja que fan ús dels mateixos recursos durant el seu procés d'emancipació.

A partir d'aquesta informació, s'espera fer un primer apropament a les conseqüències d'aquesta nova crisi social i econòmica i a les noves necessitats que hagin pogut sorgir.

3.1 Anàlisi de dades

3.1 La visió i l'experiència del jovent extutelat de Mallorca

Com hem comentat, 18 persones contestaren l'enquesta anònima enviada: 15 dones i 3 homes d'edat compresa entre els 18 i 23 anys. La major part va accedir als serveis d'emancipació arran d'una mesura de protecció a la infància i adolescència; només hi

ha un cas d'una jove que ho ha fet per una mesura de justícia juvenil.

A l'actualitat, totes aquestes persones reben diferents tipus de suport de l'Administració autonòmica: en 8 casos es té plaça a un pis d'emancipació, cobren la prestació econòmica i tenen acompanyament; en 5 casos es té únicament acompanyament; en 3 casos es resideix a un pis d'emancipació i es té acompanyament; i en 2 casos hi ha acompanyament i es cobra la prestació econòmica.

Aquest grup de joves té un nivell formatiu molt variat. El nivell màxim d'estudis finalitzats en l'actualitat va des de l'educació primària (1) fins a l'educació secundària obligatòria (6), certificats de professionalitat de nivell 1 (1) i 2 (1), batxiller (4) i estudis de formació professional de grau bàsic (2) i superior (3). Durant l'any 2020, tothom es decantà per la formació: 12 joves continuaren estudis iniciats l'any anterior, 2 havien acabat un curs i iniciaren uns estudis nous i 4 que no estudiaven començaren a estudiar de nou. Durant l'any 2021, trobem que 7 persones no estudien i la resta ha continuat formant-se: idiomes (1), certificat de professionalitat de nivell 1 (2) i 2 (1), formació professional de grau mitjà (4) i estudis universitaris (3).

Pel que fa a la situació i experiència laboral, ens trobem que 15 persones han treballat en alguna ocasió amb contracte formal i 10 han treballat en algun cas sense contracte. La major part de joves han fet front a la recerca de feina durant aquest període de temps amb el suport d'un servei d'orientació laboral, mentre que 6 ho fan de manera autònoma o sense suport formal. A la taula 1 es mostra un re-

Taula 1. Accés a entrevistes de feina i contractacions

Font: elaboració pròpia

	2020 (gen.-des.)	2021 (gen.-maig)
Recerca activa de feina	8	18
Entrevistes de feina	17	18
Cap	9	6
Una	5	8
Dues	2	2
Tres	1	2
Contracte de feina	5	8

sum de les oportunitats d'accés a entrevistes de feina i contractacions que aquest grup de joves ha tingut.

Durant l'any 2020, només 8 d'aquestes persones es trobaven en recerca activa de feina, 4 aconseguiren contractes de feina temporals d'entre 2 i 4 mesos i una, un contracte de major durada, però de poques hores. Les entrevistes de feina es varen dur a terme, principalment, a l'inici (gener i març) i a final d'any (setembre i novembre) i es varen aconseguir: fent arribar el currículum a ofertes publicades per empreses (5), a través de l'educador o educadora (2), per mitjà d'un servei d'orientació (2) o a través de familiars i/o amics (1).

En aquest moment (maig de 2021), 7 joves treballen i tota la resta està en cerca activa de feina. Les contractacions que s'han aconseguit són recents, concretament dels mesos de març (1), l'abril (1) i el maig (5). Tot i que hi ha alguns contractes de curta durada per reforçar l'activitat d'estiu (dos a tres mesos), en 4 casos són de 6 mesos o més. Les entrevistes de feina durant aquests primers mesos de 2021 s'han

concentrat, majoritàriament, als mesos de abril (5) i maig (9) i s'hi ha pogut accedir enviant el currículum a ofertes publicades per empreses (5), per mitjà d'un servei d'orientació (5), realitzant autocandidatures (3) o a través de familiars i/o amics (1).

Amb relació als facilitadors i obstacles que perceben per trobar feina, reporten les dades incloses a la taula 2.

3.2 L'experiència des del Programa Fly

El Programa Fly és el Servei d'Orientació i Intermediació Laboral adreçat a jovent extutelat que la Fundació Mallorca Integra posà en marxa fa dos anys. Des de principi d'enguany, 2021, i gràcies a la col·laboració de la Conselleria d'Afers Socials i Esports del Govern de les Illes Balears, l'accés a aquest servei es regula a través de les entitats que conformen la Xarxa d'Emancipació de les Illes Balears, convertint-se d'aquesta manera en un dels recursos de suport que es posen a l'abast del jovent extutelat durant el procés d'emancipació.

Taula 2. Percepció de facilitadors i obstacles per a la recerca de feina
Font: elaboració pròpia

	A principi del 2020	Actualitat (2021)
Sobre la formació:		
És molt important per trobar feina.	15	18
És important, però hi ha altres coses més importants.	2	0
No té relació amb la recerca de feina.	1	0
Sobre els obstacles percebuts:		
Ser una persona jove	8	6
Falta d'informació i d'orientació	3	2
Desconeixement d'eines per cercar feina	2	1
Falta d'experiència	17	14
Falta de formació i de coneixements específics	12	7
Condicions laborals (salari, tipus de jornada, etc.)	2	2
Limitacions de disponibilitat horària	1	4
Conseqüències econòmiques i en el mercat laboral de la covid-19	N/A	5
Altres:	0	
Ser dona, en determinats llocs de feina		1

Des de febrer de 2020 fins a maig de 2021 s'han atès un total de 40 joves a través d'aquest servei: 26 dones i 14 homes d'edat compresa entre els 18 i 24 anys. La gran majoria han accedit als recursos de la Xarxa després d'haver passat pel sistema de protecció a la infància i adolescència (32), mentre que només en 7 casos les derivacions s'han produït des del sistema de justícia juvenil. Pel que fa als suports rebuts, en el moment de la derivació, la major part de joves tenen acompanyament, cobren la prestació econòmica i resideixen en un

pis d'emancipació (20), mentre que la resta tenen acompanyament i prestació econòmica (11), acompanyament i plaça en el pis d'emancipació (5), o acompanyament (4).

Arran de la col·laboració de la Conselleria d'Afers Socials i Esports accedeixen per primera vegada al servei joves que arribaren al sistema de protecció com a menors migrats no acompanyats (MMNA), el que suposa que en 4 casos ens trobem amb joves que sumen al seu procés d'inserció la dificultat de no tenir permís de treball en vigor.

tació El grup de joves que s'ha atès té un nivell formatiu molt variat. El nivell màxim d'estudis finalitzats en el moment de l'accés al servei anava des de l'educació primària (13) fins a l'educació secundària obligatòria (14), certificats de professionalitat de nivell 1 (3), programes de qualificació professional inicial (1) i estudis de formació professional de grau bàsic (5), mitjà (2) i superior (2). Durant el curs acadèmic 2020/2021, la gran majoria (33) ha decidit continuar o tornar a formar-se: 9 joves continuaren estudis iniciats l'any anterior, 5 havien acabat un curs i iniciaren estudis nous i 14 no estudiaven i començaren a estudiar de nou.

A l'actualitat, 23 d'aquests 40 joves es continuen trobant d'alta en el servei i rebent suport en matèria d'orientació laboral, d'adquisició d'habilitats prelaborals i de competències transversals, i d'intermediació amb empreses de la comunitat. Les persones que han causat baixa entre gener de 2020 i maig

de 2021 ha estat per incompliment d'assistència reiterada (6), per canvis en el programa educatiu individual que no prioritzen la recerca de feina (6), per incorporació al món laboral (4) i per canvi de residència (1). Les dades analitzades a continuació faran referència a la totalitat de joves que han passat pel servei durant aquest període de temps.

Pel que fa a la situació i experiència laboral, ens trobem que en el moment de la derivació al servei 24 joves havien treballat alguna vegada, 12 cercaven la seva primera feina i 4 treballaven, però volien millorar de feina. A la taula 3 es mostra un resum de les oportunitats d'accés a entrevistes de feina i contractacions que aquest grup de joves ha tingut.

Durant l'any 2020 hi havia d'alta al servei 23 joves que cercaven feina de manera activa, però només arribaren a treballar durant l'any 6 persones amb contractes de feina temporals

Taula 3. Accés a entrevistes de feina i contractacions de les persones ateses al Programa Fly
Font: elaboració pròpia

	2020	2021
Recerca activa de feina	23	31
Entrevistes de feina	9	36
Cap	15	16
Una	7	8
Dues	1	9
Tres	0	2
Quatre	0	1
Contracte de feina	6	7

Taula 4. Percepció d'obstacles per a la recerca de feina del jovent que accedeix al Programa Fly
Font: elaboració pròpia

	2020	2021
Núm. de joves incorporats al servei	23	17
Sobre els obstacles percebuts:		
Ser una persona jove	11	5
Falta d'informació i d'orientació	2	4
Desconeixement d'eines per cercar feina	2	3
Falta d'experiència	12	10
Falta de formació i de coneixements específics	10	8
Condicions laborals (salari, tipus de jornada, etc.)	3	0
Limitacions de disponibilitat horària	7	1
Conseqüències econòmiques i en el mercat laboral de la covid-19	0	2
Altres:		
Falta de mitjà de transport propi	1	
Falta d'habilitats per superar una entrevista de feina	1	
Imatge personal (pearcings i tatuatges)	1	
No tenir permís de treball en vigor		1

d'entre 2 i 4 mesos. D'aquestes contractacions, una es va fer per intermediació i les altres foren fruit de la cerca pròpia. Cal destacar que, per mor de l'inici de l'estat d'alarma el març del 2020, es varen paralitzar dues contractacions per intermediació que s'havien de firmar aquella mateixa setmana. Les entrevistes de feina tingueren lloc durant els primers mesos de l'any (gener a març) i a partir de l'estiu i foren motivades per: intermediació (4), enviament del currículum a ofertes publicades per empreses (4) o a través de familiars i/o amics (1).

En aquest moment (maig de 2021), 7 joves han aconseguit alguna contractació: dos ja han finalitzat el contracte i quatre continuen treballant. La resta de joves cerca de manera activa

feina. Les contractacions que s'han aconseguit són recents, concretament dels mesos d'abril (2) i maig (4). Tot i que alguns són de curta durada per realitzar substitucions breus, en 4 casos són de 6 mesos o més. Les entrevistes de feina durant aquests primers mesos de 2021 s'han concentrat, majoritàriament, als mesos de març (4), abril (11) i maig (21) i s'hi ha pogut accedir per intermediació (22), gràcies a l'enviament del currículum a ofertes publicades per empreses (12) o a través dels educadores i educadores (2).

A la taula 4 s'exposen els obstacles que percebia aquest jovent en relació amb la incorporació al món laboral, segons l'any d'incorporació al servei.

A més de l'atenció directa a aquest jovent, el servei també du a terme

una tasca de sensibilització i captació d'empreses socialment compromeses del nostre entorn que donin oportunitats d'accés a entrevistes a les persones que atenem. Durant l'any 2020 se signaren 4 nous convenis de col·laboració amb empreses i es reberen 4 ofertes de treball, mentre que des de gener fins a maig de 2021 s'han signat 14 convenis de col·laboració nous, s'han rebut 8 ofertes de feina per a incorporacions immediates i s'ha donat accés a diverses persones que venen al servei a dues preseleccions de personal per a borsa de feina.

4. Conclusions i discussió

La crisi sanitària, social i econòmica de la covid-19 ha tingut un gran impacte en el jovent extutelat que ha afectat negativament les perspectives d'accés al món laboral (entre altres coses), però positivament en la seva trajectòria formativa.

Si ens centrem en les seves conseqüències sobre el procés d'inserció laboral, ens trobem amb que han hagut de fer front a un mercat pràcticament aturat. En un 41.4 % dels casos analitzats no es va tenir oportunitat de realitzar cap entrevista de feina durant l'any 2020 i durant aquest any tampoc n'han realitzades en un 37.9 % dels casos, tot i que tot-hom està en recerca activa de feina. Malgrat aquest baix índex d'accés a entrevistes de feina, sorprèn comprovar que només un 12 % d'aquests joves creuen que entre les dificultats d'accés al món laboral es troben les conseqüències a nivell econòmic i laboral de la covid-19. És un signe de falta de maduresa pròpia de la seva etapa vital? O és una banalització de

la situació viscuda i el seu impacte? En qualsevol dels casos, aquest fet determina actualment la realitat del mercat laboral i ho farà durant una temporada, deixant un gran impacte en els processos d'emancipació al crear un entorn laboral de incertesa, com ja s'ha viscut en crisis anteriors (Tejerina, 2020). Això fa que sigui primordial que el jovent entengui la seva magnitud per tal d'ajustar la recerca de feina i entendre la importància d'aprofitar al màxim les oportunitats que arribaran.

Les insercions laborals també han estat escasses durant l'any 2020, on només un 19 % dels joves aconseguiren algun contracte de feina i, a més, dues persones que estaven a punt de firmar-lo es va interrompre per la declaració de l'estat d'alarma. Aquestes xifres se situen per davall de les observades de manera general entre les persones joves menors de 25 anys, que asseguraven que una de cada tres persones havia fet feina durant el 2020 (Consell de la joventut de les Illes Balears, 2020; López, 2020b). Les contractacions aconseguides foren, principalment, de temporada i, per tant, amb poques perspectives que hi pogués haver una continuïtat, situació habitual en la inserció laboral de les persones joves. Els contractes anaren de les dues setmanes als tres mesos, aproximadament, i es feren en els sectors de la restauració, atenció al client, comerç i vendes, neteja i construcció. Només en un cas l'experiència laboral va tenir lloc en el sector professional en el qual la persona volia desenvolupar la seva carrera professional. Per tant, en la major part de casos es tractava de feines "de pas".

La crisi en el mercat laboral que ha provocat la covid-19 ha estat el detonant perquè molts decidissin centrar-se a ampliar la seva formació i, basant-nos en les dades analitzades, així ha estat en el 76 % dels casos. La inversió que han fet en els estudis en aquest temps de crisi és un dels aspectes positius que es troben amb vista a la seva inserció laboral futura, ja que les persones amb millor nivell educatiu tenen més possibilitats d'accedir al mercat laboral (Consell de la joventut de les Illes Balears, 2020). Les dades sobre el 2021 que hem obtingut a través de l'enquesta i de l'anàlisi de casos del Programa Fly assenyalen cap a la mateixa direcció, ja que el 84.6 % d'aquests joves que han aconseguit un contracte tenen finalitzats, com a mínim, estudis de batxiller o formació professional.

Durant els primers mesos de 2021, especialment a partir de març, s'ha observat un canvi en el mercat laboral que els ha permès tenir major èxit en el procés d'inserció; 15 joves han aconseguit una contractació durant aquest període. Un 60 % de les insercions, a més, s'han produït a sectors professionals alineats amb els seus interessos a través de contractacions de 3 a 6 mesos i amb major probabilitat de donar-hi continuïtat posteriorment o, com a mínim, de cercar amb més èxit una nova feina dins el sector. Les contractacions s'han produït a restauració, administració, educació, tercer sector, sanitat i serveis. Això demostra, una vegada més, que la formació és un aspecte clau per poder aconseguir una inserció laboral amb millors condicions i, d'aquesta manera, poder plantejar-se fer una primera passa cap a l'emancipació.

Part d'aquestes insercions laborals s'han realitzat a través de programes d'inserció sociolaboral i intermediació amb les empreses, que és un dels factors clau que pot ajudar aquest jovent a fer una entrada acompanyada al món laboral que no només suposi iniciar o ampliar la seva experiència, sinó que també esdevingui un procés educatiu i d'aprenentatge de com funciona l'entorn laboral. El jovent extutelat, tal com ho percep, es troba amb obstacles propis de la seva etapa vital en el seu camí cap al món laboral: són molt joves, tenen falta d'experiència i formació limitada, cosa que en ocasions pot tirar enrere les empreses a l'hora de seleccionar-los o, fins i tot, convocar-los per a entrevistes. Tenir el suport d'un servei d'aquest tipus pot ajudar a facilitar aquella primera entrevista que té el potencial de convertir-se en una oportunitat de futur. Com ja assenyalaven Ballester i Oliver (2016), potenciar aquests tipus de programes ha de ser una prioritat.

Menció a part s'ha de fer a la situació que viuen les persones que estigueren sota la tutela de l'Administració com a menors migrants no acompanyats i que no disposen de permís de treball en vigor. Els durs requeriments fixats per poder contractar-los fan gairebé impossible que la contractació pugui ser una realitat en la situació actual. L'obstacle principal, en aquest cas, és la necessitat d'un contracte a jornada completa i de, com a mínim, un any de durada. Tenint en compte les característiques de la contractació juvenil i les conseqüències de la covid-19 en l'economia i les empreses, no és d'estranyar que les possibilitats d'inserció d'aquestes persones, molt difícil

abans de la pandèmia, hagi empitjorat dràsticament.

El panorama social que ha deixat la covid-19 ha fet sorgir (i farà sorgir) noves necessitats, entre les quals ampliar i perllongar els suports que aquest jove rep de l'Administració i de les entitats. Si ja es tenia clar que aconseguir una emancipació plena a l'edat que toca fer-ho era una situació utòpica per aquests joves (Ballester i Oliver, 2016), fer-ho en l'actual situació és encara més difícil, ja que aconseguir una inserció laboral estable i en bones condicions i tenir ingressos suficients per fer front al mercat immobiliari és el gran repte al qual s'enfronta el jove des de fa anys.

Una altra necessitat que es detecta, especialment per part de l'equip tècnic del Programa Fly, és que cal obtenir més recursos que proporcionin suport psicològic. A la societat, que una persona jove compleixi els 18 anys és un motiu de celebració i no significa que hagi d'estar preparada per emancipar-se però, en el cas del jove extutelat aquesta pressió sí existeix i sol venir acompanyada d'angoixa, ja que el procés i els suports tenen data límit. El camí cap a l'emancipació es fa amb una motxilla emocional molt carregada per les vivències personals i familiars i, tot i que en alguns casos s'arriba a aquesta etapa de manera natural i amb cert èxit (potser el jove més resilient?), en altres casos aquest camí és ple d'obstacles que dificulten el procés d'inserció laboral.

En aquest sentit, ens trobem amb joves als quals s'ofereixen oportunitats i acompanyaments que no són capaços de valorar i/o aprofitar, ja sigui dins el propi Programa Fly o des d'altres entitats del sector. S'han de-

tectat, principalment, tres possibles causes que poden intervenir en el procés d'emancipació i impedir que avanci. En alguns casos, aquesta situació es conseqüència del malestar emocional o problemes de salut mental. En altres, es detecta por i incertesa sobre com fer front al futur fora de l'empament de l'Administració o de les entitats socials. En un darrer grup, es veuen conductes i actituds que podrien estar derivades del procés que han viscut durant la seva infància i adolescència, com és la recerca de gratificacions immediates, la percepció que no s'aconsegueixen les metes per factors externs o certa dependència institucional. A això se li suma la càrrega emocional derivada de les vivències d'aquests darrers 14 mesos, que han deixat empremta en cada un i una de nosaltres i que entre la gent més jove s'ha traduït en sentiments de soledat, estrès, depressió i baixa moral i estat d'ànim (Torre, 2020).

Disposar de més suport psicològic durant aquests processos, reforçar els programes d'habilitats per a la vida adulta i oferir més estabilitat en el dia a dia d'aquestes persones podria ajudar a fer front a aquest procés des d'una millor situació personal i amb major maduresa.

5. Referències bibliogràfiques

- Ballester, L. i Oliver, J. L. (2016). Emancipació dels joves extutelats: situació actual i reptes de futur. *Anuari de l'Educació de les Illes Balears*, 2016, p. 281-295.
- Caro, A. i De la Cruz, L. (2020). *Emplea't jove: un programa d'inter-*

- vençió sociolaboral amb joves en situació de vulnerabilitat. *Anuari de la joventut de les Illes Balears, 2020*, p. 57-74.
- Consell de la Joventut de les Illes Balears (2020). *Observatori d'emancipació de les Illes Balears (Primer semestre 2020)*. Consejo de la Juventud de España, Gobierno de España.
 - Direcció Executiva de Protecció al Menor i Atenció a la Família (2011). *Manual d'Intervenció del Servei de Protecció al Menor*. Institut Mallorquí d'Afers Socials, Consell de Mallorca.
 - Direcció General d'Infància, Joventut i Famílies (2021). *2n Pla estratègic d'autonomia personal de les persones joves extutelades de les Illes Balears 2021-2025*. Conselleria d'Afers Socials i Esports, Govern de les Illes Balears.
 - Direcció General de Menors i Famílies (2016). *1r Pla estratègic d'autonomia personal de les persones joves extutelades de la Illes Balears 2016-2020*. Conselleria Afers Social i Esports, Govern de les Illes Balears.
 - Institut Nacional d'Estadística (2021, 24 maig). *Tasas de empleo*. <https://www.ine.es/infografias/tasasepa/desktop/tasas.html?t=1&lang=es>
 - López, J. (2020a). *Juventud en riesgo: análisis de las consecuencias socioeconómicas de la COVID-19 sobre la población joven en España. Primer informe*. Instituto de la Juventud, Gobierno de España.
 - López, J. (2020b). *Juventud en riesgo: análisis de las consecuencias socioeconómicas de la COVID-19 sobre la población joven en España. Segundo informe*. Instituto de la Juventud, Gobierno de España.
 - Ministeri de Treball i Economia Social (2021). *Informe Jóvenes y mercado de Trabajo*. Govern d'Espanya.
 - Observatori de Treball de les Illes (2020). *Nota de coyuntura laboral en las Islas Baleares. Febrero 2020*. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball, Govern de les Illes Balears.
 - Observatori de Treball de les Illes (2021). *Nota de coyuntura laboral en las Islas Baleares. Febrero 2021*. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball, Govern de les Illes Balears.
 - Tejerina, B (2000). Juventud y crisis. Una introducción a la identidad construida y vivida precariamente. *Revista Española de Sociología* 23 (3, supl. 2), p. 1-9. <https://doi.org/10.22325/fes/res.2020.71>
 - Torre, M. (2020). El mercado de trabajo y los jóvenes: desempleo, precariedad y segregación ocupacional. En M.T. Pérez (Dir.), *Resumen ejecutivo: Informe de Juventud en España 2020*, p. 13-16. Instituto de la Juventud, Gobierno de España.

